

مداومین مالکیہ کتب خانہ سی

عدد — ۶

# حکمت حقوق اسلامیہ

مؤلفی

مکتب مالکہ حکمت اسلامیہ ، مکتب حقوق مجلہ و مکتب سلطانی  
علم کلام معلمی بایزید درس عام لرنڈن

محمد فرہمی

طابع و ناشری

اصغر خالد



استانبول

مطبعہ خزانہ

۱۳۲۶

## ایکی سوڑ:

مداومین ملکیہ کتب خانہ سنک آلتیجی عددینی تشکیل ایدن  
« حکمت حقوق اسلامیہ » نك قیمت واهمیتنی اثبات ایچون  
مقررذی قدرتنك علونامنی ذکر ایلک کفایت ایدراعتقادنده یم .  
شیمدی یه قدر معلمین محترمه نك تدریس و تقریر بویوردقلری  
دروس مهمه و مفیده بی کتاب شکلنده چیقارهرق رفقای محترمه مه  
بر سهولت تأمیننه بذل مقدرت ایلکده ایدم. بو کره « حکمت  
حقوق اسلامیہ » تقریرلرینی دخی طبع و تمثیل ایده رک چیز  
استفاده یه وضع ایتکی مناسب کوردیکمدن و سائرلری کبی  
محدودالمقدار طبع ایدیلهرک یالکیز مکتب ملکیه مداومیننه  
حصرنی ده تجویز ایدمه مدیکمدن، اخوان دینمک تأمین استفاده لری  
مقصد مبعالیه خارجدده توزیعنی شدتله ارزو ایله مشدم. تمنیات  
ناچیزانه می دریغ بیورمه جقلرندن قطعیا امیدوار بولوندیغ موجب  
فیض و عرفانم، مربی حس و وجدانم معلم فضائلندم فهمی افندی  
حضرتلرینه ارزوی خالصانه می عرض و ایضاح ایلهدم. حسن موافقت  
بویوردیلر. ذات کالانپروریلرینه قارشى میدیون و متحس اولدیغ  
شکران و محمدتی بو وسیله حسنه ایلده علناً بیان و یفا ایدر .  
ووطن و ملت مزه بر فائده حقیقیه تأمین ایده جک اولان بو اثر  
قیمتدارک طبع و تمثیلنه عاجز بر واسطاه اولغله ده کسب افتخار ایلهرم.  
« ومن الله التوفیق »

# بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

## دين

دين ؛ ارباب عقل واذعانی طريق حقه سوق ایچون وضع  
ایدلمش برقانون الیهیدرکه تأسیس ایلدیکی قواعد طبایع اشیايه  
موافق ، اخبار ایلدیکی حقائق نفس الامرہ مطابقدر .

دين ؛ انسانك حیاتنده تابع اولاجنی قواعد اخلاقیه  
واجتماعیهی تعایم ایله سعادت مادیهسنی ومعادینه عائد امور  
ووظائفی تلقین ایدهرك سعادت معنویهسنی تأمین ایدر وکالات  
بشریه آنجق دین ایله تمام اولور .

ادیان موجوده ایچنده اتم واکمل اولان دین ، خاتمہ ادیان  
اولان دین اسلامدر .

دين اسلام؛ (مامن مولودالاولوقدیولدعلی فطرةالاسلام)

حدیث شریفی مقتضاسنجه نوع بشر ایچون بر دین فطریدر .  
دين فطری دیمك ؛ انسان اولان ایله متدین بولونمق قابلیتنده  
یارادیلیر دیمكدرکه هیچ بر دین تربیهمی آلامش اولان  
بر عقل سلیم صاحبك سوق طبیعیهسیله کندیسنی تابع

### ﴿﴾ حکمت حقوق اسلامیہ ﴿﴾

قیلاجنی شی قواعد دین اسلامدر . چونکہ احکام اسلامیہ  
تمامیہ قوانین عقلیہ واحوال طبیعیہ موافقدر .

دیندہ عقل وطبعك استبعاد ایده چکی هیچ برشی یوقدر .  
مثلا روما قانونلرنده موجود اولان ، داینه مدیونك شخصی  
صاتمق حتی کبی ، غیر طبیعی برشی موجود دکلدر . شو حالده  
دین اسلام ، انسانلرك سعادت دنیویہ و اخرویہ سنی تأمین ایدن  
قواعدك مجموعی دیمکدر .

اوروپالیر « دین » دینلیمی بوندن یالکز قواعد اخلاقیہ  
آکلایور و دینی قواعد اخلاقیہ دن عبارت ظن ای دیورلر .  
بویسه دوغری دکلدر . چونکہ قواعد اخلاقیہ هیچ بروقت  
جمعیت مدنیہ یی اداره ایتک مزیتی حائز اولاماز . زیرا اخلاق  
حقوق ووظائفدن بحث ایتمز ، یالکز آنلره رعایتی توصیه ایدر .  
جمعیت مدنیہ یی اداره ایسه اجرایی قطعی و مجبوری برطاقم  
قوانین ایله اولور .

دیندن عبارت فرض اولونان اخلاق ترقیات مدنیہ واحتمال  
جات مادیه نك متوقف بولوندیغی فعالیتہ خلل کتره چک قواعد  
استناد ایدرسه آکا اتباع و رعایت اونامیه جنی طبیعیدر . چونکہ  
ترقیات مدنیہ واحتمالات مادیه انسانده قطعی تاثیردر . بوتأثیر  
ایله خلقدہ اوقواعد اتباع ایتک میلی آزالدجه اعتقادہ ضعف

طاری اولغه باشلار .

ایشته خرسیتیانلک آوروپاده ترقیات مدنیه نسبتنده ضعف وانحطاطه اوغرامه سی و بلکه انقراضه بوزطوتمیش اولسی بوندندر. زیرا خرسیتیاناق انسانی عزلت و سکونه دعوت ایدر ، ترقیات مدنیه ایسه فعالیت مشترکه و مستمره نیک آئاریدر .

دیانت مسیحیه ، صلح و مسالمت اوزره قورولمش ، قصاصی قالدیرمش ، شخیصی ، جنسی ، دینی هر نوع منازعاتی منع ایله میس ، ملکی ، سلطنتی ، دنیایی و دنیایه عائد احتشاماتی آتمشدر ، مثلاً شو ؛ « صاغ یناغنه اوران آدمه بول یناغکی ده طوت » سوزی انجیلک وصایه سی جله سندندر .

دیانت اسلامیه ده ایسه غابه وشوکت آرامق قوانینه مخالف کلن هیچ برشیته التفات ایله مک ، هانکی قوه حاکمه اولورسه اولسون احکامنی تنفیذ ایلک کبی اساسلر اوزرینه تأسس ایلمشدر . [ واعدوا لهم ما استطعتم من قوة... ] آیت جلیله سنی تأمل ایدنلر یقیناً اکلارلرکه بودین ایله حقیقی اولارق مئدین بولونانلر اقوام سائرته نیک تغلب واستیلاسنه بویون اتمک شویله دورسون بوتون دنیایه غلبه ایتمک میلنی وبومیلی تسکین ایچون طاقت بشرک مساعد اولدینی مرتبه چالیشمق هوسنی پرورده ایدرلر .

## حکمت حقوق اسلامیہ

ہر درلو حقایق آروبا تالیفاتندہ آرایاناردن برطاقملری  
دین اسلامیده خرسیتیان دینی کبی اخلاق قواعدندن  
عبارت ظن ایتدکلرندن خاتمک انتشار معارفه انتباهی تزايد ایتدکجه  
دین اسلامک ضعف وانحطاطه اوغرایه جفنه حکم ایدرلر . بو حکمک  
ابتنا ایتدیکی ظن فاسد اولدینندن حکمده باطلدر . بالعکس  
مسلمانلر بیننده معارف ترقی و انتباه تزايد ایتدکجه ایمان و اعتقالی ده  
کسب قوت ایده جک حکم و دقایق دینیہ و معالیٰ اسلامیہ ده از یاده  
وضوح و انکشاف پیدا ایلجه جکدر . مرورمانه دینک منبعنک  
قورومی شویله دورسون افکار خلق تنور و فلسفه ترقی ایتدکجه  
او منبع ده از یاده فیضان ایده جکدر .

دین باعث سعادت دارین اولدینی حائده نهدن مسلمانلر  
ضعف و تنزلده ، خرسیتیانلر و آروبا خلقی قوت و ترقیده درلر؟  
دیه ایراد اولونا جق سؤاله بروجہ آتی جواب ویریلیر :

شویله که ؛ ماضیده کی تاریخ مالہ واقف و حال حاضرده کی  
اقوام اممک احوال و حرکاتنه مطلع اولانلر بیلیرلر که ارتقاء ملل  
ویا انقراض دول برعادت الهیه اوزرینه جاری اولا کلشدر .  
اوده طریق ترقیہ سالک اولانلر کرک مؤمن کرکسه مشرک  
بولونسون البتہ ترقی ایدرلر . طریق عطالت و تدنیہ ذاهب اولانلر  
ایسه نه دینده بولونورسه بولونسونلر مسکین و ذلیل اولورلر .

شوحالده عزت و ذات دینك تأثیراتندن دكل بلدكه فعالیت و یا عطالتك ایجاباتنددر . نته کیم ژاپونیا الیر بر قوم و شی بولون دقلری حالده نشر علومه اعتنا و معارف و صنایعه اعتبار ایلدکلرندن آز بر زمانده تعالی و ترقی ایدوب قوی الشکیمه بردولت تشکیل ایتشلردر .

ملک اسلامیة ایسه رؤسا و حکمدار لرینك استبداد لرینه سرفرو ایدوب عطالت اوزره قلاشیر و مقتضای دینلری اولان سعی و اجتهادی ترك ایتلری حسییه کندیلری ذلت و مسکنته و دولت و حکومتاری ده ضعف و انحطاطه دوچار اولاکلشلردر . حال بوکه امت اسلامیة بدایتنده بر حزب قایل اوله رق نشأت ایتمش ، مهماتی مفقود ، سلاح و لوازمی محدود بولونمش ایکن خارق - العاده ابراز ایلدکلری اقوام و همتلری سایه سنده شان و شوکت ، رفعت و شرفک الیوکسک طبقه لرینی اشغال ایله مشلردر . سبیل ترقیسنه سد چکمک ایستیان اقدامی دویرمش ، پک چوق فتوحات و فیوضاته مظهر اوله کلشدر . بوکون ایسه عددلری یوزلره میلیونه بانغ اولدقلری حالده عطالت و جهالتلری و حکمدار لرینك استبداد و ظلمی سیئه سینه مالکتلری یغما ایدیلیور ، ماملکلری اللرندن آلیور . وقتیه زیر حمایه لرنده بولنان اقوام بوکون انلره تغلب ایدیور ، بوکون امتک نه سوزی مسموع

## ﴿﴾ حکمت حقوق اسلامیہ

نہدہ امری مطاع اولیورکہ: [ ان الله لا یغیر بقوم حتی ینفروا ما بانفسهم ] آیت کریمہ سنک حکم منینی نظامر ایدیور .  
بوآیت کریمہدہ جناب حق بر قومک نائل اولدینی رفاه و نعمتدن دور اولهرق محن و شدائدہ دوچار اولارینه انجق کندیلری سببیت و یردیکنی بیان صددندہ بیوریورکہ [ بر قوم نفسارندہکی حالی تغییر ایتمدکجه الله او قومک حالی تغییر ایتمز : ] یعنی بر قوم متصف بولندقلری اعمال صالحہی ، متحلی اولدقاری فضائل اخلاقیہی ترک و تبدیل ایلمدکجه جناب حق او قومک نعمت و عافیتی ورفاه و آسایشنی تبدیل و تغییر ایلمز . خلاصہ بر قوم دوچار مذلت و نکبت اولورسه بوحالہ انجق کندیلری باعث و مستحق اولمش اولورلر . کتاب کریمک دیگر بر سورہسندہ شو نص جایل وارد اولمشدر : [ و ضرب الله مثلا قریةً کانت آمنهً مطمئنهً یأتیها رزقها رغدا من کل مکان فکفرت بانم الله فاذا اقها الله لباس الجوع والخوف بما كانوا يصنعون ] مال منینی ، [ جناب حق بر قریہ و بربلدہی مثل قبیلدی ، دیگرلرینه عبرت ایلدی کہ او بلدہ آسودہ و مطمئن اولوب رزقی هر طرفدن بول بول کلیرکن اھالیسی اللهم

دین و اعتقاد خصوصاً افکار بشر

نمونه کفران ایدلکارندن یعنی سیئه تهاک کوستر دکارندن  
حق تعالی حضرتاری ده بو ایدلکاری سببیه آناری جوع و  
هراسه دوچار ایدلی [ .

تاریخک شهادتیه ثابتدرکه فساد اخلاقه مبتلی اولان اقوامک  
قوت و سلطنتلری زائل و هیئت مجتمعهلری محو و مضمحل  
اولمشدر. شان و شوکت بر قومک صحیفه موجودیتندن طی ایدلسی  
انجق فضائل اخلاقیه رعایت ایدله مسندن نشأت ایدر. فضائل  
اخلاقیه هر نوع سعادت و اقبالک قوه موجوده سیدر. انکله  
رفاه و اسایش تجلی ایدر، انکله وفاق و اتحاد ظهور ایلر.  
فساد اخلاق ایسه، دها ایلک هجومده افراد جمعیت بینندهکی  
رابطه حب و موالاتی فک ایده جکندن مبتلالرینی کندی  
سلاحاریله اعدام ایلر. ادوار سالفده شمشه شوکت و اقباللری  
جهانی دوتمش اولان او عظمتلی اقوام شمدی زرده؛ آنلر  
مبتلای انواع سیئات اولدقلرندن قعر نایاب مهالکده محو اولوب  
کیتدیلر. اخلاق بوزوقلغندن اعتقاد بوزوقانی حصوله کلیر،  
فساد اعتقاد ایسه موجب فلاکت دارین اولور ...

دین و اعتقاد خصوصاً افکار بشر

عمومک معلوم و مسلمی اولدینی وجهله بتون اقوامک بر

## حکمت حقوق اسلامیه

اعتقاد و عبادت مخصوصه سی وارد . بونک عکسنی یعنی عبادات و اعتقاداتی کلیاً رد ایدنلر بوکون افراد بشر آره سنده بولنه بیلورسده هر حالده عددلری پک آز بر مقداری تشکیل ایلر . انجق معتقد اولانلرکده بوبابده افکاری یکدیگرینه مخالف اولهرق اکثریتبه خلق امر اعتقاده اوچ قسمه آیرلشاردر :

برنجی قسم ، هر ایشک خالق و صانی جناب واجب الوجود اولدینی و روحک موجودیت و بقاسنه مبنی کشی اعمال و افعالندن مسئول اولوب دار آخرتده جزا و یا خود مکافات کوره جکنی اعتقاد ایلر و اوصورتله ایمان ایدهرک نائل سعادت عظمی اولورکه بونلر زمره موحدیندر .

ایکنجی قسم ، خالق کائناتی و روح انسانی بی و امور اخروی بی انکار ایله بشرک یا لکز جسمدن عبارت بر حیوان اولدیغنه و وفاتیه ترکیبات بدنیه سی محو و منحل اولهرق بالکلیه فنا بولدیغنه قانع اولورلر و ضلالت و غفلتلی سببیه دنیا و آخرت مهالکنه معروض قالیرلر . بونلرده فرقه منکرین درکه اقناع اولناری غیر قابل و طریق حقه سوق ایدلملری پک مشکلدر .

اوچنجی قسم ، مترددین گروهیدر . بونلر کائناتی جناب حقی برانندی ، یوقسه کندی کندینه طبیعت واسطه سیاه می وجوده کلدی ؟ روح انسانی فی الحقیقه موجود میدر ، یوقسه

﴿ دین و اعتقاد خود و منزه افکار بشر ﴾

انسانده کورینان بو فیض و ذکاء قوه دماغیه سند نمی عبارتند ؟  
صانع عالم ، روح ، آخرت ، جزا و مکافات و ارمیدر ، یوقسه  
انسان بعدالوفات محو و منقلب اولوب کلیاً فانی می اولور ؟ دیور  
و هیچ بر جهتی تصدیق و یا تکذیب ایدمهیه رک متردد قالیورلر.  
بونلری ارشاد ایچون دنیلیرکه ای مترددین! انیا و مرسلین و  
پیشوای اهل یقین اولان زمره جایه نك بو بابدء کی بیانات حقائق  
غایاتندن؛ عرب ، یونان ، روما و بالمله اوروپا فیلسوفلرینك سزك  
متردد و یامنکر بولندیغکز خصوصلری اثبات و قبول ایلمکده  
اولمندن قطع نظر اول امرده کورمکده اولدیغمز شو موجوداته  
برکزه عطف نظر ایدم : ابتدا شمسه و منتظم اولان سیر  
و حرکتنه باقلم . کونش بر جسم غیر مدرک ایکن دائماً اوقات  
معینه ده مواقع معلومه ده کورینیور و بوانتظامنه اصلا خلل کلیور ،  
صکره کیجه حلول ایدنجه عددلری ملیونلره بالغ اولان برده  
کواکبه نظر ایدم . یالکز کره ارضدن کورینان بی حساب  
نجومک هربری کمال انتظام ایله وظیفه لرینی اجرا و یکدیگر لرینه  
اصلا حائل و مانع اولمق سزین حرکت لرینی اودرجه منتظم بر صورتده  
ایفا ایدیورلرکه مثلا یوز الی سنه صوکره بر کوکب فضانک  
هانکی نقطه سنده بولنه جنی کشف او ائنه بیایور . بونلر ایسه  
جماداتدن اولدقلری و عقل و ادراکدن محروم برر جسم بولندقلری

## حکمت حقوق اسلامیہ

حالیہ جو حرکت منظمہ بہ زہد دن مالک اولدیلمر؟ بوجہت شبہ کتورر بز کیفیت دکل ایکن حس و روح دن آزاده بر طاقم اجرام ساویہ بلا محرك حرکت و انتظام لرینی نصل بوله بیلدیلمر؟ تصادفاً وقوعه کلدی دنیلیرسه بونی عقل و وجدان قبول ایلمز. منکرین بیله بر مدت دنبری تصادف کله سنی ترکه بونلری طبیعی اولان قوانین عمومیہ به « قوه جاذبه و دافعه» اسناد ایتمکده درلر. آنجق قوانین عمومیہ تعبیریده تصادف کبی لفظ بی معنا قبیانندن اولور. کرچه اجرامده قوانین عمومیہ وارددر. فقط بو کمال حکمتله وضع اولنمش او یله بر قوانین درکه بر حاکم مطلقک و برصانع اعظمک وجودینه هرشیدن زیاده شهادت ایدر. قوانین عمومیہ نک مرتبی کیمدر؟ هر جسمده اقتضا ایدن ذرات و قوتی و اجسامک موقع لرینی و بعد و مسافه لرینی و درجه سرعت لرینی کیم وضع ایلمشدر؟ طبیعتی دیه جکز، طبیعت بر کره انه در، غنقا کبی بر حیوان موهوم میدر، یوقسه قوه جاذبه و دافعه، حرارت و برودت، دیمیر، کمور کبی موادک متفرقا و یا من حیث المجموع اسمی میدر؟ او یله ایسه بونلرک کافه سنک بی عقل و تدبیر اولدقلرینی و هیچ بر وقت قوانین عمومیہ دکل خصوصیه بیله وضع ایده میه جکلرینی منکرین دخی تصدیق و اعتراف ایدرلر.

طبیعییت : موجوداتک و موجوداتده کوریلان حالاتک عادی

۴۹۹ دین و اعتقاد خصوصاً افکار بشر

براسمی اولوب عاقل و فاعل اولق اوزره هبج بر قوتی حاز دکلدر . ارباب فن آره سنده طبیعت ( Nature ) اوچ مئنده استعمال اولمقده در . بری کافه اجسامک من حیث المجموع اسمی اولمیدر ، دیکری هر جسمک ابتدادن جریان ایدن احوالیدر ، اوچنجهی معناسی ده صانع عالمک اجرام و اجسامه بخش ایلدیکی انتظام دیمکدر . ایشته حقیقت طبیعت شو معانی مذکورده دن عبارت ایکن نصل طبیعت مکنون عالم اولور ، انسان کبی بر مخلوق اکملی ، افلاک کبی بر منظومه احسنی نصل وجوده کتیرر ؟

پیلیجه هبج کورمدیکی شاهیندن ، قوزی یه هبج بیلمدیکی قورددن حس خونی و یرن عجبا طبیعتیدر؟ خیر صانع کل جناب خالق لم یزدر . فن موالید ایله اشتغال ایدن منکرین دخی اعتراف ایدر لکه اولدن ذی روح بر تخم اولما یخه کره ارضه هبج بر ذی روحک وجوده کلسی ممکن دکلدر . بو اعتراف اوزرینه اقتضا ایدر که تخمی ده خلق ایچون بر صانع مطلقک وجودینی اقرار ایلسونلر . خیر اقرار ایتمزلر و دیرلر که فی الحقیقه کره ارضه اساساً بر تخم اولماسیدی ذی روح مخلوقده وجوده کلزدی . اما احتمالکه وقتیله اجرام سماویه دن ارضه بر طاقم تخمار دوشمشده حیوانات اوصورتله وجوده کلشدر . بو عقلایه ، او یله ایسه اجرام سماویه یه تخم زردن کلدی ؟ دنیلسه عجبا نه جواب ویررلر ؟

## ﴿﴾ حکمت حقوق اسلامیه ﴿﴾

جائز که بر فلسفه دخی فیراتیرلر ! فقط بو حالریله فرقان مبینده بیان بیوریلان [ ان شرالدواب عندالله الصم البکم الذین لایعلمون ] وصفنه تماماً کسب استحقاق ایدرلر .

### دینک فواید مدنیهسی

انسانلرک سعادت مادیه و معنویهسنی تأمین ایدن دین عقول بشره باشلیجه اوج عقیده تلقین و دیگر اوج خصصتلتهده تزیین ایدرکه بونلردن هر بری موجودیت ملیه و مدنیت صحیحهک اساسی وهیئت اجتماعیهک بادی ارتباط و ارتقاسیدر .

عقائد نلثهدن برنجیسی ؛ انسانک اشرف مخلوقات اولدینه اینانم سیدر . ایکنجیسی ؛ هر دین صاحبی کندی ملتک اشرف ام اولدینه ، مخالفلرینک طریق ضلالتله سالک بولندقلرینه قانع اولمسیدر . اوچنجیسی ؛ انسانک بو عالمدن ده اعلی ده اواسع دیگر برعالمه عروج وانتقالی خصوصنده لازم کلن فضائل و کالاتی تهیه واحضار ایچون بو عالم حیاتله کلدیکنه قائل اولمسیدر .

بو عقائدک فوایدینه کلنجه ؛ برنجی عقیده انسانک اشرف مخلوقات اولدینه اینانمسی ، صفات حیوانیهدن اجتناب و افعال بریمیهدن نفرت ایتمسینی استلزام ایدر . و بو سایهده روحی ،

## ﴿ دینک فوائد مدنیہ سی ﴾

انسانیتی ترقی ، کمالات عقلیہ و فضائل نفسیہ سی نکامل ایلر .  
وافرادی آره سنده اخوت و معاشرت ، روابط و مسامت ،  
حقانیت و عدالت تقرر ایدرکه سعادت انسانیه نك من جهت اللہ  
نیویہ غایہ سیده بودر . بو عقیده درکه بشرك فکری نی اصلاح ،  
عقلنی تربیه ، اخلاقی ترکیه ایله انسانلرک یکدیگر نی بلع و افتراسه  
باعث اولان بغض و منافرتلری منع و ازاله ایلر . ایکنجی عقیده  
بر قومک منسوب بولندیغی امتک اشرف ام اولدیغی اعتقادی  
افرادنی اوصاف فاضله و مفاخر ملیه ده ام سائر ایله شرف  
و تعالی مسابقه لرینه دعوت و عقلی ، روحی ، معاش و معادی  
هر درلو مزایای اجتماعیه اقسامنده دیگر اقوامه تقدم ایتک ایچون  
اتحاد و اتفاهه ترغیب ایلر . بو عقیده اربابی بشقه اقوامه کوردکلری  
معالی و مفاخری هر کونا سعادتق کندی ملت لرنده کورمک  
ایستلر . بو عقیده علوم و فنونک و صنایع و بدایعک توسع و انتشارینه  
اک بیوک بر عامل و مؤثر ، اک نفوذلی بر آمر مجبردر . بو اعتقاددن  
محروم بولنان اقوامک ایسه اطوار و افعالنده فتور ، همم  
و مساعیسنده قصور اوله جعی ، قوتلرینک ضعفه ، عزتلرینک ذلته  
تبدل ایده جکی شبهه سزدر . اوچنجی عقیده ، بو عالم فانییه  
کسب فضائل و کمالات ایدرک دها عالی بر علمه انتقال ایچون  
کلدیکی ، حیات ابدی و سعادت سرمدییه آنجق او عالمده نائل

## ۱۹۹ حکمت حقوق الامیہ نئی

اولیہ جکی اعتقادی صاحبک ماسکات عقایہ سنی اکالہ وانک آثار حسنہ سنی ارازہ سنی ایدر. بو عقیدہ صاحبی کذب و خیانت بغض و عداوت ، غصب و سرقت کبی فنا لقلرہ قطعاً جرات ایدہ مزہ. ووظائف مودوعہ سنی اصلاً ترک و اہمال ایلیہ مزہ. چونکہ بردار الجزانک وجودینی اعتراف ایتکدہ در .

### خصائل ثلاثہ

خصائل ثلاثہ دن برنجیسی حیا در. حیا، جالب لوم و توبیخ شیلری ارتکابدن نفسک انفعال و تاثری دیمکدر .

حیا ، شرف نفسی استلزام ایدر . شرف نفس ایسہ بالعموم معاملاتک مداری و سلسلہ انتظامک محوریدر . عہود و عقودی حمایہ ایدن وانسانک اقوال و افعالندہ ثبات و متانتی ضامن اولان اودر . بناءً ایلیہ بو خصائصک تاثری یوزلرجه قوانین ، بیکرله قوای ضابطہ دن دہاز یادہ در. چونکہ نفس شریر بر کرہ حجاب و حیایی یرتہرق فضاحت و دنات و رطہ سنہ دوشر و اجرای مفسدہ باشالار سہ آنی هانکی جزا منع ایدہ بیلور ، وهانکی قوت آنی طریق حتمہ سوق ایلیہ بیلور ؛ انسانلر ارہ سندنہ کی الفت و معاشرت کبی روابط عہد ملکہ حیایہ منتهی اولور. چونکہ روابط الفت حفظ حقوق و معرفت حدود ایلیہ تأیید ایدی اور کہ

## ﴿﴾ خصائل نلته ﴿﴾

بوده او خصلت كرىمه نك وجودينه وابسته در. معاملرك ، مربيلرك  
آلت تاديبي ده بو خصلتدر. مكارم اخلاقه دعوت ، فضائل صوريه  
ومعنويه نك نشر وتعميمنه خدمت ايدنلرده انى استعمال ايدرلر  
شوحالده صفت حيا بتون محاسنك اساسى وبالجمله فضائلك مبناسى  
اولمش اولور .

ايكنجيسى امانتدر. معلومدر كه نوع انسانك بقاسى معاملات  
ومبادلاتله قائمدر. بونلرك روحى ايسه امانتدر. اندانلر ارسنده  
بوصفت فاسداولورسه نضام تمدن وبوسيله حيات بشرفنايه منجر اولور.  
چونكه امانتك فقدانى امن واستراحتك انسانى وحقوق  
عبادك ضياعنى قتل ، غضب كى فنا لك تعمم وانشارنى استلزام  
ايدر. طرق تجارت قبانور فقر واحتياج قبولرى آچياور ، خزينه  
بوشانور ، حكومت منقرض ، دولت وملت مضحمل اولور  
شوحالده بشرك بقاسى ، حكومتلرك اسالاساسى امن واستراحتك  
انشارى ، شوكت ومكتتك باعث اعتلاسى امانت خصلت عايشى  
اوله جنى اكلاشيلور .

اوچنجيسى صدقدر . انسانك محتاج اوله جنى شيلر بك  
چوقدر. الكعادى برحاجتنى ايفايه ، الكخفيف برمضرتى ازاله يهتك  
باشنه مقتدر دكلدر. بنى نوعندن استمداد واستعانه يه قطعياً محتاجدر  
تدوير امور وتديرمعشت خصوصنده شخص آخرك مستحضرات  
عقليه وملكات فكريه سنه هر حالده عرض احتياج ايلر واندن

## ﴿حکمت حقوق اسلامیه﴾

مستفید اولور. دیمک اولورکه نوع بشرک قوه مغنویه سی استفاده در. استفاده ایسه استخبار طریقیه ممکن اوایه بیلور. بر خبرک مفید اوله بیلرسی ایسه صدقه مقارنیتله مشروطدر نفس الامر موافق اولمیان بر خبر مفید دکل مضردر.

صدق : بین البشر باعث الفت واخوتدر. صدقه سر نه بر خانه خلقی آره سنده تأسیس الفت نه ده بر مملکت اهالیسی بیننده بسط اخوت قابل اوله بیلور .

## شونلر کویا دین اسلامک برر قصوری ایمش ...

(۱) تعدد زوجات (۲) طلاق (۳) اسارتدر که بونلر عائله حیاتی تسمیم ، جمعیتک انتظامنی تشویش ایدر. (۴) حریت مذهبییه نی اخلاذر چونکه دین اسلامده مذهبه مساعدیه یوقدر دین اسلامی هرکیم انکار ایدر سه انک جزایسی سیف قاطعدر (۵) نصرانیتک انتشارینه ممانعتدر. زیرا قرآن ، سیف محمدی انجیلک تأثیراته دائمًا مانعه تشکیل ایتکده در (۶) تسترنسوان در که قادینلر ایچون موجب اسارت وذلندر (۷) قضا و قدردر که معتقدلرینی عطالت وکسالته سوق ایدر (۸) توکلدر . بونک ده غایه سی اهمال و مسامحه و تعطیل اموردر . (۹) جهاددر. بونک نتیجه سی ده قتل عباد و تخریب بلاددن عبارتدر .

ایشته عالم نصرانیتک اسلامینه قارشو اعتراضلری شوکی

## تعدد زوجات

مواددن عبارت اولغله بونلرك هر برینه ابرو ابرو جواب و یرمك  
وادله مقنعه سیلهره و ابطال ایتك اوزر دیرزكه :

## تعدد زوجات

دین اسلامده تعدد زوجه جائزدر . فقط بو اورو بالیلردن  
بعضیلرینك ظن ایتدیكى كبی هر كس ایچون لازم اولیوب  
بلكه تعدد زوجه كندیلرینه جائز اولانلر عادتاً محدود و قلیلدر .  
زوجاتك جائز اولدیغنی بیان بیوران آیت جایلهده تعدد بو پك  
عیاندر . استعید بالله [ وان خفتم ان لا تقسطوا فی الیتامی  
فانكحوا ما طاب لکم من النساء مثنی و ثلاث و رباع  
فان خفتم ان لا تعدلوا فواحدة ] یعنی یتیم قادیناری تزوجكز  
تقدیرنده عدالتی محافظه ایدمه جككزدن قورقارسه كز ای  
كوردیككز قادینلردن ایکی ، اوچ ، درت قادینه قدر تزوج  
ایدككز ، اكر زوجات عدیده میاننده تماماً اجرای عدالت ایدمه  
جككزدن قورقارسه كز بر زوجه ایله اکتفا ایدیكز . دیمكدر .  
بر حدیث شریفدهده ( اذا كان عند الرجل امرأتان فلم يعدل بينهما  
جاء يوم القيمة وشقه ساقط ) بیورلمشدركه بر انسانك ایکی

## حکمت حقوق اسلامیه

زوجہ سی اولوب بینلرنده عدالت ایتمزسه یوم قیامتده اوکیمسه  
برجهتی دوشوک اوله رق کلیر مال منیفنده در .

تعدد زوجاتک حکمت عقلیه سنه کلنجه: معلوم اولدیفنی وجهله  
ازدواجده ایکی بیوک مقصد وارد، بری تناسل، دیکری محافظه  
عفت وصحتدر. تناسل ازدواج ایله حاصلدر. حالبوکه برچوق  
ازدواجار اولورکه انلرده بوغایه حصوله کلز. بناء علیه تعدد  
زوجات مشروع اولمسیدی برچوق کیمسه لک نسلری منقطع  
اولق لازم کلیردی. انقطاع نسل ایسه خصوصی وعمومی بیوک  
بضرردر. بدولتک ترقی وتعالیسنه کبیوک مدارتکثرفوسدر.  
تعدد زوجاتک کثرت نقوسه نه درجه لرده خدمت ایده جکی ایسه  
مستغنی بیاندر.

محافظه عفت وصحت بختنه کلنجه ؛ تعدد زوجیه قولاً  
معترض بولسانلرک فعلاً برقادین ایله اکتفا ایتمه لری تعدد  
زوجیه میلک بر امر جلی اولدیفنی کوستر مکده در. شوخالده بومیل  
نامشروع بر صورتده اجرا ایدیله جک اولورسه بر طاقم علت  
ساریه وامراض مهلکه نک زیر حکمنده زبون اولنه جنی شبهه سزدر.  
اوروبالیر نامشروع محلاری رسمی برشکله قویه رق وشدتلی  
معاینه طبییه تابع طوته رق تحدید مضراته چالشمقده ایسه لرده  
بوکبی تدابیر هیچ بروقت تعدد زوجاتی تجویز کبی بر تدبیر  
شرعییه بکزه مدیکندن بر طرفدن سرایت امراضی آزالتیر کبی